

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Президії НАН України
від 29.09.2021 № 291

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ
організації та діяльності наукової установи
Національної академії наук України

Основні принципи організації та діяльності наукової установи Національної академії наук України (далі – Основні принципи) розроблено на основі Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», інших актів законодавства, відповідно до пункту 3.8 та підпункту 7.15.8 пункту 7.15 Статуту Національної академії наук України і визначають основні правові, організаційні та фінансові засади діяльності наукової установи Національної академії наук України.

1. Загальні положення

1.1. Наукова установа (науково-дослідний інститут та інша наукова установа – обсерваторія, ботанічний сад, дендропарк, заповідник, бібліотека, музей, науково-технічний (технологічний) комплекс тощо), що перебуває у віданні НАН України (далі – наукова установа НАН України), є державною науковою установою, що заснована на державній власності.

1.2. Наукова установа НАН України діє відповідно до Конституції України, Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та інших актів законодавства, Статуту Національної академії наук України, цих Основних принципів та власного статуту.

1.3. Наукова установа НАН України створюється, реорганізується та ліквідується за рішенням Президії НАН України.

Наукові установи подвійного підпорядкування створюються спільним рішенням Національної академії наук України та центрального органу виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику в сфері наукової і науково-технічної діяльності, іншого центрального органу виконавчої влади.

1.4. Наукова установа НАН України є юридичною особою, має самостійний баланс, круглу печатку зі своїм найменуванням, інші необхідні печатки та штампи, рахунки у національній та іноземній валюті, відкриті відповідно до законодавства України, а також може мати товарний знак, який реєструється в установленому порядку, емблему, веде діловодство та бухгалтерський облік згідно із законодавством України.

Наукова установа НАН України має право укладати угоди, набувати майнових та немайнових прав, нести відповідальність, бути позивачем і відповідачем у суді відповідно до законодавства.

1.5. Наукова установа НАН України діє на підставі статуту, який затверджується Президією НАН України.

Статут (положення) наукової установи подвійного підпорядкування затверджується Президією НАН України та відповідним центральним органом виконавчої влади.

Статут наукової установи НАН України та зміни до нього розробляє дирекція наукової установи і після обговорення у колективі наукових працівників розглядає вчена рада наукової установи.

Статут наукової установи НАН України повинен містити: повне та скорочене найменування державною і англійською мовами; дату прийняття та номер рішення про створення; місцезнаходження; юридичний статус; мету створення та основні завдання; загальну структуру; порядок управління та повноваження органів управління; джерела надходження і порядок використання коштів та майна; повноваження трудового колективу наукової установи; порядок звітності та контролю за провадженням фінансово-господарської діяльності; порядок внесення змін до статуту; порядок припинення.

Статут наукової установи НАН України може містити інші положення, що стосуються особливостей її утворення і діяльності.

1.6. Наукова установа НАН України може мати статус неприбуткової організації.

1.7. Наукова установа НАН України створюється та діє з метою проведення наукових досліджень, спрямованих на отримання та використання нових знань у відповідних галузях науки, доведення наукових і науково-технічних знань до стадії практичного використання, підготовки висококваліфікованих наукових кадрів, задоволення соціальних, економічних і культурних потреб та інноваційного розвитку країни.

Для наукової установи НАН України наукова та (або) науково-технічна діяльність є основною.

1.8. Наукова установа НАН України входить до складу відділення НАН України або підпорядковується безпосередньо Президії НАН України. Належність наукової установи НАН України до відповідного відділення НАН України, переведення наукової установи НАН України з одного відділення НАН України до іншого, а також її підпорядкування безпосередньо Президії НАН України визначає Президія НАН України за поданням (клопотанням) вченої ради наукової установи НАН України та за погодженням з відповідним відділенням (відділеннями) НАН України.

1.9. Наукова установа НАН України підлягає обов'язковій державній атестації в порядку, визначеному законодавством та оцінюванню ефективності діяльності за методикою, затвердженою Президією НАН України.

1.10. Наукова установа НАН України щороку звітує про свою наукову і науково-організаційну діяльність перед відповідним відділенням або у разі потреби перед Президією НАН України.

1.11. З метою незалежної оцінки результатів наукової (науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної) діяльності наукової установи НАН України при ній за рішенням Президії НАН України може створюватись наглядова рада.

2. Основні завдання наукової установи НАН України

2.1. Основними завданнями наукової установи НАН України є:

2.1.1. Проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень з актуальних напрямів науки і техніки з метою одержання нових наукових знань та їх використання для практичних цілей.

2.1.2. Проведення науково-технічних (експериментальних) розробок, що базуються на наукових знаннях, отриманих у результаті наукових досліджень чи практичного досвіду, з метою доведення таких знань до стадії практичного використання.

2.1.3. Надання науково-технічних послуг.

2.1.4. Проведення наукової і науково-технічної експертизи.

2.1.5. Підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації через магістратуру, аспірантуру, докторантуру.

2.1.6. Забезпечення високої якості наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, систематичне накопичення і узагальнення наукових результатів, створення умов для реалізації творчих можливостей наукового колективу та соціальний захист працівників.

2.1.7. Збереження і розвиток наукової інфраструктури.

2.1.8. Інформування широкої громадськості про результати своєї діяльності.

2.2. Наукова установа НАН України відповідно до основних завдань:

2.2.1. Розробляє за широкою участю наукового колективу основні наукові напрями діяльності наукової установи НАН України і подає їх на затвердження Президії НАН України. Під час визначення наукової тематики враховуються рішення Загальних зборів, Президії, відповідного відділення НАН України.

2.2.2. Організує та проводить науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи відповідно до затверджених основних наукових напрямів діяльності та поточних (щорічних) планів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок.

2.2.3. Вивчає, аналізує та узагальнює досягнення світової науки за відповідним напрямом і визначає можливості їх використання в усіх сферах суспільного життя, бере участь у розробленні й реалізації міжнародних програм і проектів.

2.2.4. Розробляє прогнози та проводить наукову експертизу з відповідних напрямів науки і техніки.

2.2.5. За дорученням органів управління і посадових осіб НАН України відповідно до їх компетенції або з власної ініціативи розробляє прогнози, інформаційно-аналітичні матеріали, пропозиції, рекомендації з певних питань розвитку держави та суспільства, здійснює наукову та науково-технічну експертизу відповідно до договорів, укладених з фізичними та юридичними особами в установленому законодавством порядку.

2.2.6. Бере участь у конкурсах наукових проектів, науково-технічних розробок і конкурсах на отримання грантів, зокрема й міжнародних конкурсах, за результатами конкурсів забезпечує виконання відповідних робіт і заходів.

2.2.7. Проводить конференції, наради, симпозіуми, виставки, наукові школи, зокрема міжнародні.

2.2.8. Здійснює видавничу діяльність наукового, освітнього та просвітницького характеру, виступає в установленому порядку засновником друкованих засобів масової інформації, наукових видавництв, наукових журналів та наукових видань.

2.2.9. Має (створює) власний офіційний веб-сайт, забезпечує розміщення на ньому інформації про основні наукові напрями, структуру та результати діяльності наукової установи НАН України, здійснює регулярне оновлення зазначеної інформації, а також сприяє висвітленню в засобах масової інформації та соціальних мережах вагомих досягнень і важливих подій в житті наукової установи НАН України та інших наукових матеріалів, що становлять суспільний інтерес.

2.2.10. Проводить конкурси на заміщення вакантних посад наукових працівників, атестує працівників наукової установи НАН України.

2.2.11. Утворює у порядку, встановленому законодавством України, спеціалізовані вчені ради із захисту дисертацій за спеціальностями відповідно до основних наукових напрямів діяльності наукової установи НАН України.

2.2.12. Засновує в порядку, встановленому законодавством, заклади вищої освіти для підготовки фахівців за різними кваліфікаційними рівнями, зокрема магістра та доктора філософії.

2.2.13. Проводить освітню діяльність у сфері вищої освіти, надає освітні послуги шляхом підготовки фахівців за різними кваліфікаційними рівнями відповідно до Закону України «Про вищу освіту», зокрема через магістратуру, аспірантуру та докторантуру, вживає заходів щодо підвищення кваліфікації наукових працівників, сприяє розвитку наукової складової у сфері освіти та залученню талановитої молоді до наукової діяльності.

2.2.14. Здійснює в установленому порядку навчання за програмами післядипломної освіти з метою перепідготовки наукових працівників та спеціалістів, а також утворює спільно з університетами, іншими закладами вищої освіти спеціалізовані кафедри для підготовки фахівців за кваліфікаційним рівнем магістра та (або) доктора філософії.

2.2.15. Розміщує відповідно до договору, укладеного з іншою науковою установою або закладом вищої освіти, структурні підрозділи (лабораторії), що провадять наукову і науково-технічну діяльність, на базі цієї наукової установи або такого закладу вищої освіти відповідно до освітніх програм та тематики наукових досліджень.

2.2.16. Розробляє структуру і штатний розпис у межах наявних коштів і затверджує його в установленому в НАН України порядку.

2.2.17. Укладає угоди і договори про наукове та науково-технічне співробітництво з організаціями і юридичними особами, зокрема іноземними й міжнародними, бере участь у виконанні міжнародних наукових та науково-технічних програм і проєктів в порядку, встановленому законодавством.

2.2.18. Бере участь у діяльності наукових товариств, асоціацій, спілок і союзів, зокрема іноземних та міжнародних, на правах їх членів, веде інші форми спільної діяльності відповідно до законодавства України.

За погодженням з НАН України може входити до об'єднань юридичних осіб з метою виконання своїх статутних завдань із збереженням статусу юридичної особи та фінансової самостійності.

2.2.19. Виступає засновником та співзасновником господарських товариств та бере участь у формуванні статутного капіталу таких господарських товариств виключно шляхом внесення до нього майнових прав інтелектуальної власності, виключні майнові права на які зберігаються за науковою установою НАН України.

2.2.20. Веде будівництво, реконструкцію, а також капітальний ремонт своїх основних фондів, об'єктів наукового, житлового та іншого соціального призначення.

2.2.21. Надає платні послуги за переліком, визначеним законодавством для бюджетних наукових установ, та відповідно до статуту наукової установи НАН України.

2.2.22. Здійснює обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

2.3. Наукова установа НАН України має право на укладення договорів оренди майна, зокрема нерухомого, що обліковується на її балансі, а також договорів продажу майна в порядку, встановленому в НАН України.

2.4. Усі види діяльності, які згідно із законодавством потребують спеціальних дозволів чи ліцензій, здійснюються науковою установою НАН України лише після їх отримання.

3. Структура наукової установи НАН України

3.1. Структуру наукової установи НАН України та зміни до неї розробляє дирекція, її розглядає вчена рада та затверджує відповідне відділення НАН України, а для наукової установи НАН України, що підпорядковується безпосередньо Президії НАН України, – Президія НАН України.

Основною структурною одиницею наукової установи є науковий підрозділ, основним завданням якого є провадження наукової, науково-технічної або науково-організаційної діяльності, у штаті якого посади наукових працівників становлять не менш як 50 відсотків.

У структурі наукової установи НАН України можуть бути інститут, науково-дослідна частина, управління, відділення, комплекс, центр, відділ, лабораторія, секція, сектор, бюро, група, філія, дослідна станція, дослідне поле, ботанічний сад, дендропарк, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва, обсерваторія, наукова (науково-технічна) бібліотека, науковий (науково-технічний) музей тощо.

До складу наукових установ НАН України медичного спрямування можуть входити клініки, лікувально-діагностичні підрозділи.

Для вирішення окремих завдань можуть утворюватися тимчасові наукові (творчі) колективи.

Структурними підрозділами наукової установи НАН України є також управлінські й науково-допоміжні підрозділи і служби.

3.2. Наукова установа НАН України може створювати філії і наукові відділення на правах відокремленого підрозділу наукової установи НАН України, конструкторські, технологічні і проектні бюро, дослідні виробництва, підрозділи соціального призначення, а також інші відокремлені підрозділи без прав юридичної особи, що діють за положеннями, затвердженими наказом керівника після погодження з вченою радою наукової установи НАН України.

3.3. Для безпосереднього впровадження у виробництво та/або практичного використання на підприємствах і в установах науково-технічного результату (результатів) при наукових установах НАН України можуть діяти виробничо-орієнтовані наукові установи НАН України, підприємства та організації з правами юридичної особи, які створюються за рішенням Президії НАН України і діють на підставі статуту, який затверджується та реєструється у встановленому в НАН України порядку.

3.4. З метою надання доступу до унікального обладнання для проведення наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок вітчизняними та іноземними вченими за рішенням Президії НАН України можуть утворюватися центри колективного користування науковим обладнанням у формі структурного підрозділу наукової установи НАН України.

3.5. З метою підтримки та розвитку фундаментальних досліджень на світовому рівні, нових перспективних міждисциплінарних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, координації спільної діяльності та ефективного використання фінансових, матеріально-технічних та кадрових ресурсів за визначеним науковим напрямом наукова група наукової установи НАН України може входити до державної ключової лабораторії як об'єднання наукових груп наукових установ та університетів, інших закладів вищої освіти, на основі договору про спільну наукову діяльність у порядку, визначеному законом.

4. Управління науковою установою НАН України

4.1 Управління науковою установою НАН України здійснюється на основі і в порядку, встановленому Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Статутом НАН України, цими Основними принципами та статутом наукової установи НАН України.

4.2. Наукову установу НАН України очолює керівник, який обирається, призначається та звільняється з посади й діє відповідно до законодавства та статуту наукової установи НАН України.

4.3. Керівник наукової установи НАН України обирається шляхом таємного голосування на зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи на строк до п'яти років у межах строку, визначеного статутом (положенням) наукової установи НАН України, з правом бути переобраним і призначається на посаду Президією НАН України, а керівник наукової установи подвійного підпорядкування – спільним рішенням Президії НАН України та відповідного центрального органу виконавчої влади.

Одна і та сама особа не може бути керівником відповідної наукової установи НАН України понад два строки.

4.4. Кандидат на посаду керівника наукової установи НАН України має вільно володіти державною мовою, мати науковий ступінь доктора наук або кандидата наук (доктора філософії) і стаж роботи на посадах наукових працівників та (або) науково-педагогічних працівників не менше 10 років. Президія НАН України або відповідне відділення НАН України можуть установити додаткові кваліфікаційні та інші вимоги до кандидата на посаду керівника наукової установи НАН України, що випливають із специфіки діяльності цієї установи.

Не може бути обрана, призначена на посаду керівника (зокрема виконувачем обов'язків керівника) наукової установи НАН України особа, яка:

- 1) за рішенням суду визнана недієздатною або дієздатність якої обмежена;
- 2) має судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;
- 3) згідно з вироком суду позбавлена права обіймати відповідні посади;
- 4) за рішенням суду визнана винною у вчиненні корупційного правопорушення – протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили;
- 5) піддавалася адміністративному стягненню за правопорушення, пов'язане з корупцією – протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили.

4.5. Конкурс на заміщення посади керівника наукової установи НАН України оголошується Президією НАН України (для наукової установи подвійного підпорядкування спільно Президією НАН України та відповідним центральним органом виконавчої влади) не пізніше, ніж за два місяці до закінчення строку контракту особи, яка обіймає цю посаду. У разі дострокового припинення повноважень керівника наукової установи НАН України Президія НАН України оголошує конкурс протягом тижня від дня утворення вакансії, призначивши виконувача обов'язків керівника цієї наукової установи на строк не більше шести місяців.

Вчена рада та колективи наукових відділів наукової установи НАН України, серед інших визначених Статутом НАН України органів і осіб, мають право висунення кандидатів на заміщення посади керівника наукової установи НАН України. Пропозиції щодо претендентів на посаду керівника наукової установи НАН України приймаються Президією НАН України або відповідним відділенням НАН України протягом двох місяців від дня оголошення конкурсу на посаду керівника наукової установи НАН України. Кандидатури претендентів, які відповідають встановленим вимогам, вносяться на розгляд зборів колективу наукових працівників наукової установи НАН України протягом 20 календарних днів від дня закінчення строку подання документів на заміщення вакантної посади.

4.6. Претенденти на посаду керівника наукової установи НАН України розглядаються на зборах колективу наукових працівників цієї установи. Кожен член зборів колективу наукових працівників може голосувати лише за одну кандидатуру або не підтримувати жодної з кандидатур.

Вибори вважаються такими, що відбулися, якщо у зборах колективу наукових працівників взяли участь не менше двох третин фактичної чисельності штатних наукових працівників цієї наукової установи НАН України.

4.7. Рішення зборів колективу наукових працівників наукової установи НАН України про обрання керівника цієї установи розглядаються загальними зборами відповідного відділення НАН України, які рекомендують Президії НАН України:

- призначити на посаду керівника наукової установи НАН України кандидатуру, яка набрала не менше двох третин голосів наукових працівників, присутніх на зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи НАН України;

- призначити на посаду керівника наукової установи НАН України кандидатуру, яка набрала більше 50 відсотків, але менше двох третин голосів наукових працівників, які взяли участь у зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи, або за наявності вмотивованих заперечень оголосити новий конкурс, призначивши виконувача обов'язків керівника цієї наукової установи на строк не більше шести місяців.

4.8. Якщо жоден із претендентів на посаду керівника наукової установи НАН України не набрав у першому турі більше 50 відсотків голосів наукових працівників, які взяли участь у зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи, проводиться другий тур голосування.

До участі у другому турі допускаються два кандидати, які в першому турі набрали найбільшу кількість голосів.

Вибори вважаються такими, що відбулися, якщо у зборах колективу наукових працівників взяли участь не менше двох третин фактичної чисельності штатних наукових працівників цієї наукової установи НАН України.

Рішення зборів колективу наукових працівників наукової установи НАН України про обрання у другому турі керівника цієї установи розглядаються загальними зборами відповідного відділення НАН України, які рекомендують Президії НАН України:

- призначити на посаду керівника наукової установи НАН України кандидатуру, яка у другому турі набрала не менше двох третин голосів наукових працівників, присутніх на зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи;

– призначити на посаду керівника наукової установи НАН України кандидатуру, яка у другому турі набрала більше 50 відсотків, але менше двох третин голосів наукових працівників, які взяли участь у зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи, або за наявності вмотивованих заперечень оголосити новий конкурс, призначивши виконувача обов'язків керівника цієї наукової установи на строк не більше шести місяців.

Для наукової установи НАН України, що підпорядковується безпосередньо Президії НАН України, розгляд рішень зборів колективу наукових працівників, передбачених пунктами 4.7 і 4.8 цих Основних принципів, здійснюється безпосередньо Президією НАН України.

4.9. Керівник наукової установи НАН України призначається на посаду Президією НАН України (для наукової установи подвійного підпорядкування спільним рішенням Президії НАН України та відповідного центрального органу виконавчої влади) за рекомендацією загальних зборів відповідного відділення НАН України.

За наявності вмотивованих заперечень з боку загальних зборів відповідного відділення НАН України Президією НАН України (для наукової установи подвійного підпорядкування спільно з відповідним центральним органом виконавчої влади) оголошується новий конкурс та призначається виконувач обов'язків керівника наукової установи НАН України на строк не більше шести місяців.

Якщо у першому турі виборів брав участь один кандидат і він не набрав більше 50 відсотків голосів наукових працівників, які взяли участь у зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи, або якщо у другому турі виборів жоден з кандидатів не набрав більше 50 відсотків голосів наукових працівників, які взяли участь у зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи, або якщо у зборах колективу наукових працівників взяли участь менше двох третин фактичної чисельності штатних наукових працівників наукової установи НАН України, вибори вважаються такими, що не відбулися, і Президія НАН України оголошує новий конкурс, призначивши виконувача обов'язків керівника наукової установи НАН України на строк не більше шести місяців.

4.10. Контракт з обраним керівником наукової установи НАН України укладається Національною академією наук України в установленому порядку протягом одного місяця від дня обрання на строк, визначений статутом (положенням) цієї наукової установи, але не більше ніж на п'ять років.

4.11. Керівник наукової установи НАН України може бути звільнений з посади Президією НАН України з підстав, визначених законодавством про працю, а також через порушення умов контракту. Керівник наукової установи НАН України також може бути звільнений з посади у зв'язку з прийняттям рішення про його відкликання зборами колективу наукових працівників цієї наукової установи. Підстави для

відкликання керівника наукової установи визначаються законодавством про працю та статутом (положенням) цієї наукової установи.

Подання про відкликання керівника наукової установи НАН України може бути внесено на розгляд зборів колективу наукових працівників цієї наукової установи не менше, ніж половиною статутного складу наглядової або вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради установи.

4.12. Виконувач обов'язків керівника новоутвореної наукової установи НАН України призначається Президією НАН України на строк не більше шести місяців.

4.13. Керівник закладу вищої освіти, що перебуває у віданні НАН України, замщує посаду в порядку, визначеному Законом України «Про вищу освіту».

4.14. Керівник наукової установи НАН України у межах наданих йому повноважень організовує діяльність наукової установи НАН України.

4.15. Керівник наукової установи НАН України відповідає перед НАН України за виконання обов'язків, передбачених законодавством, статутом наукової установи НАН України, а також контрактом.

4.16. Керівник наукової установи НАН України має право:

1) розпоряджатися майном та коштами у межах та у спосіб, що передбачені контрактом, статутом наукової установи НАН України та законодавством;

2) представляти наукову установу НАН України в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, установах, організаціях, підприємствах незалежно від форми власності без окремого на те доручення;

3) відкривати від імені наукової установи НАН України рахунки в банках та в органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів у порядку, встановленому законодавством;

4) укладати від імені наукової установи НАН України договори відповідно до законодавства;

5) приймати на роботу та звільняти з роботи працівників наукової установи НАН України, визначати їхні посадові обов'язки, застосовувати до них заходи заохочення та стягнення;

6) преміювати працівників відповідно до положення наукової установи НАН України про преміювання та здійснювати інші види стимулювання праці працівників наукової установи НАН України;

7) перевіряти якість роботи працівників наукової установи НАН України та діяльність, спрямовану на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної діяльності;

8) призначати відповідну частину складу вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради наукової установи НАН України;

9) делегувати відповідно до статуту наукової установи НАН України частину своїх повноважень своїм заступникам та керівникам структурних підрозділів наукової установи НАН України;

10) видавати у межах своїх повноважень накази, розпорядження та довіреності;

11) вирішувати питання фінансово-господарської діяльності наукової установи НАН України.

4.17. Керівник наукової установи НАН України зобов'язаний забезпечувати:

1) провадження науковою установою діяльності відповідно до статутних завдань;

2) високоефективну наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність наукової установи НАН України, зокрема впровадження результатів її наукових досліджень, міжнародне наукове та науково-технічне співробітництво;

3) підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації в магістратурі, аспірантурі та докторантурі;

4) підготовку та перепідготовку, підвищення кваліфікації працівників наукової установи НАН України;

5) виконання державного замовлення та інших договірних зобов'язань науковою установою НАН України;

6) дотримання науковою установою НАН України ліцензійних умов та умов акредитації освітньо-наукової програми;

7) одержання конкурентоспроможних наукових і науково-прикладних результатів;

8) захист прав інтелектуальної власності на результати наукової та науково-технічної діяльності, отримані за рахунок коштів державного бюджету;

9) застосування нових наукових, науково-технічних знань під час підготовки кадрів вищої кваліфікації;

10) стабільне фінансово-економічне становище наукової установи НАН України та ефективне використання майна, закріпленого за науковою установою НАН України, дотримання вимог законодавства під час надання в користування іншим особам зазначеного майна;

11) подання НАН України в установленому порядку звітності про використання майна, закріпленого за науковою установою НАН України, зокрема майна, наданого у користування іншим особам;

12) дотримання умов статуту наукової установи НАН України та колективного договору;

13) захист інформації відповідно до законодавства;

14) дотримання науковою установою НАН України вимог законодавства, забезпечення виконання в установлені строки вимог контролюючих органів у сфері господарської діяльності, а також вимог НАН України;

15) вжиття заходів для вдосконалення управління науковою установою НАН України, зміцнення фінансово-господарської, трудової дисципліни;

16) створення належних умов праці відповідно до вимог законодавства, дотримання прав працівників відповідно до законодавства про працю;

17) своєчасність проведення розрахунків з юридичними та фізичними особами;

18) цільове та ефективне використання коштів державного бюджету;

19) своєчасне та у повному обсязі виконання науковою установою НАН України зобов'язань перед державним бюджетом та державними соціальними фондами;

20) виконання кошторису доходів і видатків наукової установи НАН України, недопущення виникнення заборгованості із заробітної плати, за спожиті послуги з енергопостачання та комунальні послуги;

21) ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової, бюджетної і статистичної звітності згідно з чинним законодавством;

22) вжиття у межах своїх повноважень заходів щодо запобігання проявам корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень у науковій установі НАН України;

23) інформування широкої громадськості про діяльність наукової установи НАН України.

4.18. Керівник наукової установи НАН України вирішує інші питання, що згідно із законодавством, статутом наукової установи НАН України і контрактом належать до його компетенції.

4.19. Керівник наукової установи НАН України щороку звітує перед колективом наукових працівників наукової установи НАН України про свою діяльність.

4.20. Вчена (наукова, науково-технічна, технічна) рада наукової установи НАН України (далі – вчена рада) є колегіальним органом управління науковою і науково-технічною діяльністю наукової установи НАН України в частині виключних повноважень, визначених пунктом 4.22 цих Основних принципів, та виконує консультативно-дорадчі функції щодо інших питань наукової і науково-технічної діяльності наукової установи НАН України.

4.21. Кількісний склад членів вченої ради наукової установи НАН України визначається статутом (положенням) наукової установи НАН України. Не менш як три чверті складу вченої ради обираються на термін повноважень керівника наукової установи НАН України таємним голосуванням зборів наукових працівників, решта призначається наказом керівника цієї наукової установи.

Для наукової установи НАН України, кількість працівників якої перевищує 500 осіб або яка має відокремлені відділення, філії, інші структурні підрозділи, за поданням керівника наукової установи НАН України рішенням Президії НАН України може бути визначено та передбачено в статуті наукової установи особливий порядок обрання складу вченої ради наукової установи НАН України.

Керівник наукової установи НАН України, його заступник з наукової роботи і вчений секретар наукової установи НАН України є членами вченої ради наукової установи НАН України за посадою.

Голова, його заступники та вчений секретар вченої ради наукової установи НАН України обираються таємним голосуванням з числа її членів.

До складу вченої ради наукової установи НАН України входять всі члени Національної академії наук України (академіки та члени-кореспонденти Національної академії наук України), які працюють в цій науковій установі. До вченої ради можуть бути обрані (або запрошені та призначені наказом керівника наукової установи НАН України) провідні вчені і спеціалісти, які не працюють у даній науковій установі.

До складу вченої ради наукової установи НАН України також входять голова ради молодих вчених або іншого об'єднання молодих учених (представник молодих учених) наукової установи НАН України та керівник первинної профспілкової організації (профспілковий представник) наукової установи НАН України.

4.22. До виключних повноважень вченої ради наукової установи НАН України належать питання щодо:

1) визначення стратегії розвитку наукової установи НАН України та перспективних напрямів наукової і науково-технічної діяльності;

2) проведення наукової і науково-технічної оцінки тематики та результатів науково-дослідних робіт;

3) затвердження поточних (щорічних) планів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок;

4) удосконалення та розвитку структури наукової установи НАН України;

5) затвердження тем дисертацій здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти або наукового ступеня доктора наук і призначення наукових керівників чи консультантів;

6) затвердження результатів атестації наукових працівників, аспірантів, докторантів, здобувачів;

7) затвердження результатів конкурсу на вакантні посади наукових працівників;

8) висування видатних наукових праць для присудження премій, медалей та інших видів відзнак, зокрема міжнародних;

9) присвоєння працівникам наукової установи НАН України вчених звань професора та старшого дослідника і подання відповідних рішень на затвердження до атестаційної колегії центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері наукової і науково-технічної діяльності, порушення клопотання про присвоєння почесних звань;

10) затвердження річних звітів про діяльність наукової установи НАН України та розгляд кошторисів наукової установи;

11) ухвалення рішення про розміщення власних надходжень у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, або в банківських установах державного сектору в порядку, встановленому законодавством;

12) погодження переліку професій і посад наукової установи НАН України, на яких може застосовуватися гнучкий режим робочого часу та дистанційний режим праці.

4.23. Вчена рада наукової установи НАН України обговорює основні наукові напрями діяльності наукової установи і рекомендує їх до розгляду відповідним відділенням НАН України та затвердження Президією НАН України.

4.24. Вчена рада наукової установи НАН України має право приймати рішення, якщо на засіданні присутні не менше як половина її облікового складу, за винятком випадків розгляду кадрових питань, висунення робіт на здобуття премій і медалей та інших питань, де обов'язкова присутність двох третин складу вченої ради.

Рішення вченої ради наукової установи НАН України вважаються прийнятими, якщо за них голосувало понад 50% присутніх членів вченої ради. Рішення приймаються відкритим або таємним (за рішенням вченої ради) голосуванням, якщо статут наукової установи НАН України не передбачає іншого порядку.

4.25. З метою додаткового сприяння діяльності наукової установи НАН України, залучення до оцінки результатів її діяльності широкого кола вчених за пропозицією вченої ради наукової установи та (або) рішенням Президії НАН України при науковій установі може створюватися наглядова рада, зокрема із залученням іноземних вчених, яка діє відповідно до положення, затвердженого Президією НАН України відповідно до законодавства.

4.26. Для сприяння здійсненню та розвитку наукових досліджень молодих вчених, забезпечення захисту їхніх прав та інтересів в науковій установі НАН України утворюється рада молодих вчених, яка є колегіальним виборним дорадчим органом, що об'єднує молодих вчених наукової установи НАН України та діє відповідно до положення про цю раду, яке затверджує керівник наукової установи після погодження з вченою радою відповідної наукової установи НАН України.

Рада молодих вчених наукової установи НАН України здійснює свою діяльність з метою забезпечення активної участі молодих вчених наукової установи НАН України у проведенні наукових досліджень, а також представництва, захисту і реалізації їхніх прав та інтересів.

Наукова установа НАН України, при якій створено раду молодих вчених, сприяє її діяльності та може фінансувати заходи і проекти, що ініціюються радою молодих вчених.

4.27. Усі громадяни, які беруть участь у діяльності наукової установи НАН України на основі трудового договору, утворюють трудовий колектив наукової установи НАН України.

Основною організаційною формою здійснення трудовим колективом своїх повноважень є загальні збори (конференція) трудового колективу. Конференція проводиться, якщо скликання зборів ускладнене з причин багатозмінності роботи, територіальної відокремленості структурних підрозділів тощо.

Загальні збори трудового колективу вважаються правомочними, якщо в них бере участь більш як половина загальної кількості членів колективу, а конференція – не менш як дві третини її делегатів.

Рішення загальних зборів (конференції) трудового колективу приймаються відкритим голосуванням більшістю голосів членів колективу, присутніх на зборах (конференції).

4.28. Виробничі, трудові і соціальні відносини трудового колективу з науковою установою НАН України регулюються колективним договором, який укладається керівником з профспівковою організацією наукової установи НАН України відповідно до Закону України «Про колективні договори і угоди».

4.29. До повноважень трудового колективу наукової установи НАН України належить:

- делегування наукових працівників для участі у сесіях загальних зборів НАН України з правом ухвального голосу (крім питань, пов'язаних з виборами дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України);
- обговорення та схвалення колективного договору;
- розгляд питань соціального розвитку, зокрема включаючи поліпшення умов праці, життя та здоров'я, медичного страхування працівників наукової установи НАН України та їх сімей;
- затвердження правил внутрішнього трудового розпорядку;
- застосування громадських стягнень;
- порушення питань про притягнення порушників трудової дисципліни в установленому законом порядку до відповідальності.

Питання, які входять до компетенції трудового колективу наукової установи НАН України, вирішуються трудовим колективом за участю керівника наукової установи НАН України, якщо інше не передбачено законодавством.

4.30. Всі наукові працівники, які перебувають у трудових відносинах з науковою установою НАН України, утворюють колектив наукових працівників наукової установи НАН України.

Збори колективу наукових працівників наукової установи НАН України вважаються повноважними, якщо на них присутні не менше двох третин фактичної чисельності штатних наукових працівників цієї наукової установи.

4.31. Збори колективу наукових працівників наукової установи НАН України приймають рішення:

- про обрання керівника наукової установи НАН України;
- про відкликання керівника наукової установи НАН України;
- про делегування представників (кандидатів наук, докторів філософії, докторів наук) наукового колективу наукової установи НАН України для участі у сесії загальних зборів відділення НАН України з правом ухвального голосу при обранні академіка-секретаря відділення НАН України.

4.32. Рішення зборів колективу наукових працівників наукової установи НАН України приймається двома третинами голосів наукових працівників, присутніх на зборах колективу наукових працівників цієї наукової установи.

4.33. Заступник керівника наукової установи НАН України з наукової роботи і вчений секретар наукової установи НАН України призначаються керівником наукової установи НАН України за погодженням з вченою радою наукової установи НАН України та відповідним відділенням НАН України і затверджуються Президією НАН України на строк повноважень керівника цієї наукової установи.

Заступник керівника наукової установи НАН України із загальних питань або з адміністративно-господарської роботи призначається керівником наукової установи за погодженням з відповідним відділенням НАН України та затверджується Бюро Президії НАН України на строк повноважень керівника цієї наукової установи.

4.34. Керівники відокремлених наукових підрозділів без прав юридичної особи (відділень, філій, центрів) наукової установи НАН України, керівники (завідувачі) основних наукових підрозділів (відділів) обираються на конкурсних засадах і призначаються на посаду керівником наукової установи НАН України за погодженням з Президією НАН України на строк не більше 5 років з правом переобрання ще на один строк, якщо інше не встановлено статутом цієї наукової установи.

4.35. Заступники керівників відокремлених або основних наукових підрозділів (відділів), керівники (завідувачі) лабораторій, секторів у складі відділів, головні та провідні наукові співробітники обираються на конкурсних засадах і призначаються на посаду керівником наукової установи НАН України за погодженням з бюро відповідного відділення НАН України, а головні наукові співробітники – за погодженням з Президією НАН України.

Старші наукові співробітники, наукові співробітники, молодші наукові співробітники, головні та провідні конструктори (інженери, технологи тощо) та їх заступники з основного напрямку діяльності наукової установи НАН України, головні та провідні конструктори (інженери, технологи тощо) наукового підрозділу, головні інженери (конструктори, технологи тощо) проекту обираються на конкурсних засадах і призначаються на посаду керівником наукової установи НАН України.

4.36. Трудові договори з науковими працівниками, зазначеними у пункті 4.35, можуть укладатися як на невизначений строк, так і на строк, визначений угодою сторін, але не більше, ніж на п'ять років, що зазначається в умовах конкурсу.

Наукові працівники, з якими укладено трудовий договір, підлягають періодичній атестації в порядку, встановленому законодавством.

Посади наукових працівників, з якими укладено трудовий договір на визначений строк, після його закінчення вважаються вакантними і для їх заміщення може бути проведено новий конкурс в установленому порядку.

Дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти Національної академії наук України призначаються на посади наукових працівників керівником наукової установи НАН України без конкурсу та затверджуються на посаді в порядку, встановленому в НАН України.

4.37. Наукова установа НАН України може мати почесного директора та радників при дирекції.

Почесним директором наукової установи НАН України Президією НАН України може бути призначений провідний вчений після досягнення 65-річного віку та звільнення з посади керівника наукової установи НАН України, який тривалий час очолював наукову устанovu НАН України, зробив визначний внесок у науку, організацію наукових досліджень та розвиток наукової установи НАН України і під керівництвом якого наукова установа НАН України посіла провідне місце у відповідній галузі науки та досягла значних успіхів у реалізації результатів досліджень і підготовці наукових кадрів.

Радниками при дирекції наукової установи НАН України на підставі рішення Президії НАН України керівником наукової установи НАН України можуть бути призначені дійсні члени, члени-кореспонденти НАН України за їх бажанням після досягнення 65-річного віку.

5. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності наукової установи НАН України

5.1. Фінансове забезпечення діяльності наукової установи НАН України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, що складається з загального та спеціального (власні надходження) фондів державного бюджету, та її майнового комплексу.

5.2. Фінансування основної діяльності бюджетної наукової установи НАН України, зокрема базове, здійснюється у межах видатків, передбачених у кошторисах на зазначені цілі.

Фінансування робіт за окремими науковими і науково-технічними програмами та проектами НАН України, виконавцями яких є наукова установа НАН України, а також надання їй грантів на виконання окремих проєктів, створення молодіжних лабораторій і груп здійснюється на конкурсній основі відповідно до встановленого Президією НАН України порядку.

5.3. Власні надходження бюджетної наукової установи НАН України отримуються нею додатково до коштів загального фонду державного бюджету і відповідно до законодавства включаються до її спеціального фонду.

Власні надходження складаються із коштів, отриманих в установленому порядку як плата за надання послуг бюджетною науковою установою НАН України згідно з її основною діяльністю, від додаткової (господарської) діяльності, від плати за надання майна в оренду, від реалізації в установленому порядку майна.

До складу власних надходжень бюджетної наукової установи НАН України належать також гранти, дарунки, благодійні внески та кошти, що вона отримує від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ на виконання цільових програм та заходів.

Власні надходження бюджетної наукової установи НАН України спрямовуються на виконання статутних завдань та використовуються згідно з законодавством.

5.4. Наукова установа НАН України самостійно розпоряджається доходами та іншими надходженнями, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг. Такі кошти не можуть бути вилучені в дохід держави.

5.5. Наукова установа НАН України, що має статус неприбуткової організації, використовує доходи виключно для фінансування видатків на своє утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її статутом.

Неприбутковій організації забороняється розподіляти отримані доходи або їх частину серед засновників (учасників), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

5.6. Наукові установи НАН України, які повністю або частково фінансуються за рахунок державного бюджету, за рішенням її вченої ради в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, можуть зараховувати власні надходження, отримані від плати за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійну допомогу, гранти (включаючи кошти, що надходять від вітчизняних та іноземних замовників для реалізації наукових, науково-технічних та інноваційних проєктів), на спеціальні реєстраційні рахунки, відкриті в територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, або на поточні рахунки, відкриті в установах банків державного сектору в порядку, встановленому законодавством.

Зазначені доходи включаються до кошторису наукової установи НАН України і можуть використовуватися на оплату витрат, пов'язаних із здійсненням та популяризацією наукової діяльності, оплату праці, придбання майна і його обслуговування, капітальне будівництво та ремонт приміщень тощо у межах статутної діяльності наукової установи та чинного законодавства.

5.7. Складовими матеріально-технічної бази наукових установ НАН України є будівлі, споруди, земельні ділянки, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло та інші матеріальні цінності, нематеріальні активи.

Майно, що становить матеріально-технічну базу наукової установи НАН України, закріплюється за такою установою на основі права оперативного управління.

5.8. Наукова установа НАН України має право використовувати належне їй майно для участі у цивільних і господарських відносинах, зокрема для ведення фінансово-господарської діяльності, будівництва об'єктів наукового та соціального призначення відповідно до цілей її утворення та в межах цивільної правоздатності.

5.9. На нерухоме майно наукової установи НАН України не може бути звернено стягнення за претензіями кредиторів.

5.10. Відчуження нерухомого майна НАН України, закріпленого за науковою установою НАН України, здійснюється з дозволу Президії НАН України в порядку, визначеному законодавством.

5.11. Продаж основних засобів наукової установи НАН України здійснюється лише на конкурсних засадах.

5.12. Безоплатна передача майна, яке знаходиться на балансі однієї наукової установи НАН України, на баланс іншої наукової установи НАН України здійснюється без оподаткування, якщо підставою для такої передачі є рішення Президії НАН України.

5.13. Земельна ділянка передається науковій установі НАН України у постійне користування у порядку, передбаченому Земельним кодексом України, і не може бути вилучена (припинено право постійного користування земельною ділянкою) за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування без згоди Президії НАН України.

Землекористування здійснюється науковою установою НАН України відповідно до земельного законодавства.

Передача в оренду науковими установами НАН України закріплених за ними на основі права оперативного управління об'єктів власності, а також земельних ділянок здійснюється без права їх викупу відповідно до законодавства України за рішенням Президії НАН України та в порядку, встановленому в НАН України.

6. Припинення діяльності наукової установи НАН України

6.1. Припинення діяльності наукової установи НАН України здійснюється шляхом її реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації за рішенням Президії НАН України за поданням бюро відділення НАН України, до складу якого вона входить, головного вченого секретаря НАН України (для наукової установи НАН України, що підпорядковується безпосередньо Президії НАН України) або одного із віцепрезидентів НАН України згідно з розподілом обов'язків, а у випадках, передбачених законом, за рішенням суду.

Припинення діяльності наукової установи НАН України подвійного підпорядкування проводиться спільним рішенням НАН України та відповідного центрального органу виконавчої влади.

6.2. Ліквідація наукової установи НАН України здійснюється комісією, призначеною рішенням Президії НАН України, а в разі припинення її діяльності за рішенням суду – комісією, утвореною відповідно до рішення суду.

6.3. З моменту призначення ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження з управління науковою установою НАН України. Ліквідаційна комісія складає ліквідаційний баланс наукової установи НАН України, подає його на затвердження до НАН України. Порядок і строки проведення ліквідації, а також строк для заяви претензій кредитором визначаються законом.

6.4. Працівникам наукової установи НАН України, які звільняються у зв'язку з її реорганізацією чи ліквідацією, гарантується додержання їхніх прав та інтересів відповідно до законодавства про працю.

6.5. У разі припинення діяльності наукової установи НАН України її активи передаються за рішенням Президії НАН України одній або кільком неприбутковим науковим установам НАН України або зараховуються до доходу бюджету.

6.6. Наукова установа НАН України вважається такою, що припинила свою діяльність, з дня внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію її припинення.